M
321.288
92.
OSZK

HERCZEG:
A
HOLICSI
CUPIDO

HERCZEG
FERENC
A
HOLICSI
CUPIDO
VIG JÁTÉK
A HELIKONI
EMLÉK-
ÜNNEPRE
RÓZSAVÖLGYI
KIADÁSA

M.N.M. KÖNYVTÁRA
92=RE
M321288
R 2

SZEREPLŐK

a keszthelyi bemutatóelőadás szereposztása szerint:

CUPIDO,
pogány isten . . . *Bayor Gizi*

MIKLÓS,
külhonban tanult porcellán-
műves . . . . . *Ódry Árpád*

ZSÓFI,
tehetős özvegy *Cs. Aczél Ilona*

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1923 év. 574. sz

tolnai

Gróf Festetics Ella

ő méltóságának

az 1921-ik évi helikoni napok emlékéül.

A
HOLICSI CUPIDO

CUPIDO.

mint Prológus a Mária Terézia-korabeli olasz opera jelmezében — puderes fiuparóka, selyem tunika, szárnyak, arany íj — a függöny elé lép.

Csend, áhitat és figyelem — egy isten lép a halandók körébe! *Fülel.* Mi az? Lázadó morgást hal-

lok! „Hogy Cupido nem isten többé? Cupido csak allegoria, — porcellánpiktorok rózsás agyréme!“

Mely dőre beszéd! Igaz: az alvilág torka, mint óriás varangyszáj, tizennyolc évszázzal ezelőtt békapta az Olimpust és fényes pereputtyát, de Cupido isten él és élni fog, mig a világ kereke forogni tud a csillagos országuton.

Minden szerénységem mellett vallom: ha Omegája nem is, de Alfája én va-

gyok a teremtésnek. Tudós könyvekben olvasható, hogy Herkules óta hány díjbirkózót vágtam porba és Jupiter óta hány nagyúr homlokára raktam tulokszarvat. De ezek régmult kázusok és én ma Pannónia dolgában serénykedem. Kedvelem hű magyarimat: ők mindig megadták Cupidonak ami Cupidoé, hébekorba azt is, ami más istenségé. Kun László király a táncomért odavetette koronáját és

bűszke Hollós Mátyás úr de szivesen hordta arany rabláncimat. Amióta Zrinyi sasszeméből könyvet sajtolt Viola kegyetlensége; amióta a murányi Vénus soktornyu várával fizetett egy csókomért: azóta pannón földön száz rímcsiszár és száz énekes baromfi csacsogja és trillázza Cupido tisztességét. És én gavallér' hálával minden tavasszal virágszőnyeggel takarom bé a vén föld rücskös ábrázatját.

Egypár esztendő óta azonban panaszosan nyikorog az idő kereke! Franc földön rebellis jákobinusok oltárt emelének az Észnek — az Észnek s nem a Szivnek! — azóta megvénült a világ s Pannónia siratja a régi jóidőket. Hadban s békében ifjú magyar szélkakasok jártak Párizs városában, ott teliszopták magokat jákobinus vakmeréssel és ma tagadják Cupido hatalmát.

Mert ne higyjétek ám,

hogy Párizs a szerelem metropolisa! Ott nem istentisztelet, de játék a szerelem, pedig Cupidot mi sem sérti jobban, mint ha egy rangba teszik a boros kancsóval, a kártyával s az agárral.

Külhonból hazajött sihederek rókák lettek magyar ludak közt, darazsak a méhecskék közt. Rouék lettek! A pusztai méncsikó nekirugaszkodott, hogy ő ezentul már roué lészen. Hallod ezt Pannónia? Fogd

a nagy karikást és csördíts a füle közél

A példaadás okáért kipányvázok magamnak a léha falkából egy magahitt legényt. A kölyök nekiehült a hitszegésnek, mint a bivalybornyú a csalamádénak. Ugy prüszköl a házasságtól, akár az ördög a tömjénfüsttől és hogy jégre vigyen egy együgyü libát, száz logikai cigánykereket hány és akkorát hazudik, mint a Badacsony hegye.

Nos, exemplumot statuálok vélel Annyi idő kell csak hozzá, mig az espe-res úr elszívja a délutáni pipáját és én úgy megházasítom, de úgy megházasítom a semmiházit, hogy majdan a hetedik unokája is attul bömböl.

Ha úri kedvem
úgy kivánja,
Orjásokat viszek csatába;
De hogyha fordul
a kedvem,
A szúnyogtáncot vezetem.
S hogy Gígás harca

különb volna,
Mint kicsi szúnyog-
népem dolga,
Azt csak a Gígás
vallja, nem
A szúnyog, de én
magam sem.
Ti ott lenn, kicsinyek
s nagyok,
Füleljetek
s okuljatok;
E tréfás játék is elég,
Mutatni Ámor erejét.
Gitárzene a függöny mögött.
Most csitt! ugy hallom
kezdik már;

Buzog és forr a mesekut
És róka úrfi körbe jár
És gágog a szerelmes lud!
Cupido eltünik; a zene Zsófi énekének preludiumába csap át, a függöny szétválik.

ZSÓFI.

Gitárral az asztal mellett ül és énekel.

Oh, Tihanynak
rijjadó leánya!
Szállj ki szent
hegyed közül,
Im, kit a sors eddig
annyit hánya,
Partod ellenében ül.

Itt a halvány
holdnak fényén
Jajgat és sir
elpusztult reményén
Egy magános árva sziv.
Énekközben többször hátrasandított; most észreveszi a belépő Miklóst; megriad, de úgy tesz, mintha nem látná, a második versszakba kezd, a hangja most már remeg az izgalomtól.
Zordon erdők, durva
bércek, szirtok!
Harsogjátok jajjaim!
Tik talám több

érezéssel birtok,
Mintsem embertársaim,
Kik keblekből
számkivetnek,
És magok közt
csúfra emlegetnek,
Egy szegény boldogtalant.

MIKLÓS.

Selyemkendőbe takart csomaggal a hóna alatt előrelép.

Brava, bravissima!

ZSÓFI.

Fölkel, az asztalra teszi a gitárt.

Jaj, — kegyed az? Mely

meglepetés! Halálra szégyellem a kontár énekemet!

MIKLÓS.

Az ifjasszonynak nincs mit szégyellenie! A mezzovoceja egészen kellemetes.

ZSÓFI.

Menjen már, — kegyed csak csúfolkodik vélem! Aki mindennapos volt a párizsi operában, annak ugyan elkényesedett a füledobja.

MIKLÓS.

Sokat jártam a párizsi operába, az igaz, habitué voltam, mikor Sévresben a porcellángyárban praktizáltam. Mert hát művész vagyok és kedvelem a művészeteket. Én akkor a felséges bécsi udvar költségén voltam Sévresben, tetszik tudni, — a legmagasabb család porcellángyárat óhajtana állítani a holicsi majolikakemencék mellé és ő felsége engem itélt legalkalmatosabbnak, hogy ki-

tapasztaljam a francia művészet tudományos mivoltát.

ZSÓFI.

Alkalmatosabbat bajosan is találhatott volna!

MIKLÓS.

Magyarhonban bajosan . . . De hogy szavamat el ne vétsem: a párizsi opera mostanában nem valami grandiozus . . . A jó párizsiak ugyan félreverik a harangokat Signora Ancil-

la kedvéért, — de aki a művészet fenekére szokott tekinteni, mint jó magam, az tudja, hogy Signora Ancilla mezzovoceja csak közepes . . . Nem gondolja az ifjasszony?

ZSÓFI.

Még soha sem láttam olasz operát és nem is jártam még túl Pozsony városán.

MIKLÓS.

Pozsony nem város, az egy rossz falu. Bécs már vá-

ros, — még inkább Párizs meg Londony.

ZSÓFI.

Hát Londonyban is járt kegyed?

MIKLÓS.

Majdnem! Egyszer már úgy volt, hogy megyek, minden elé volt már készítve, de aztán közbe jött valami . . . De azt nem tudom ésszel fölfogni, hogyan lehet sokáig Pozsonyban élni.

ZSÓFI.

Sok jeles ember él a városban.

MIKLÓS.

Pardont kérek, — én egyszer Hárfás árvagyámnál voltam ozsonnán — azokat is jeles embereknek mondják lenni — és a tekintetes asszony mégis a két ujja közé fogta a rántott csirke combját . . . Hát lehet ott élni?

ZSÓFI.

Ártatlanul.

Hát mibe fogta volna?

MIKLÓS.

Kibontja a csomagját, melyből festett porcellánfigura kerül elö.

Hoztam valamit az ifjaszszonynak, tessék megtekinteni. *Nagyszerüen.* A holicsi Cupido!

ZSÓFI.

Összecsapja a két kezét.

Jaj! be heles!

MIKLÓS.

Én készitettem, mikor megjöttem Sévresből. Az ilyen

műkincsnek nevet szokás adni, — példának okáért medici Vénus, belvederi Apolló, — hát én elneveztem ezt holicsi Cupidonak. Mert ez a szárnyas úrfi, nyillal a kezében, Cupido isten, közönségesen Ámornak is szokás nevezni . . . Tessék csak megtekinteni, a formája milyen tiszta, a szinei milyen ragyogók, — mi?

ZSÓFI.

Csuda ez! Az ember azt hinné: mindjárt enni kér.

MIKLÓS.

János Kristóf főherceg úr ő fensége is látta és azt mondta: „Der Dingsda ist ja ein veritabler Artist!“ A Dingsda én valék.

ZSÓFI.

Azt mondta?

MIKLÓS.

Én a holicsi Cupidot most az ifjasszonynak prezentálom.

ZSÓFI.

Elálló lélekzettel.

Nékem?!

MIKLÓS.

Emlényül. Ezt akkor végeztem el magamba, mikor majálison voltunk a Schneiderbruckon . . . Tessék a glózkásztenbe tenni és vigyázni, hogy törölgetésnél el ne törjön . . .

ZSÓFI.

Lelkesen.

Mindétig magam fogom törölgetni! Oh, nem is tudom, hogyan köszönjem meg, — én igazán nem vagyok rá méltó . . .

MIKLÓS.

Azt akarom, hogy valami emlénye legyen, ha már nem leszek itt.

ZSÓFI.

Hát — hát útra készül kegyed?

MIKLÓS.

Ő felsége legmagasabb stipendiumot adományozott nékem a privát satuljából, hogy menjek Itáliába, az ottani fajánszokat kitapasztalni, mert ő szent fel-

sége erre engem ítélt a legalkalmatosabb művésznek. De most hagyjuk ezt! Talám inkább az éneket folytatná?

ZSÓFI.

Nem, nem, — inkább társalkodjunk. Fogjon kegyed helyet, kérem! Mondja el nékem, mivel töltötte elmult napjait?

MIKLÓS.

Lovagolva ül a széken.

Tegnap egész délután me-

gint magamban valék borus kedvemmel. Hiszen esméri remete naturámat.

ZSÓFI.

Lupi bácsi azt ujságolta, hogy a Ramadinernál tetszettek kuglizni és hogy kegyed kilencet ütött egy dobásra!

MIKLÓS.

No igen. Én olyankor vagyok leginkább egyedül, ha sok ember nyüzsög körülöttem. Kérem, miféle

emberek a helybéliek? Ki érti meg közülök egy művészlélek vergődéseit?

ZSÓFI.

De minek is vergődik kegyed annyit? Nem leli helyét a mi szerény honunkban. Zokon ne essék a szavam: én azt hiszem, kegyedet igen elkényeztették a francia dámák, a márkinék és a hercegnék. Mondja, milyenek is azok a hirhedett párizsi delhölgyek?

MIKLÓS.

Mit mondjak? *Némi gondolkozás után.* Hát olyanok — olyanok, mint a párduc.

ZSÓFI.

Nagy szemeket mereszt.

Olyan pettyesek?

MIKLÓS.

Blazirtan, de elnézően.

Nem pettyesek, de olyan veszedelmesek. Csuda negédesek, — közönséges fejű ember nem is érheti fel

őket ésszel. — csak az, aki már kitanulta őket.

ZSÓFI.

Azt hiszem, kegyed jól kitanulhatta őket. Persze, mi itthoniak nem állhatjuk a vélek való rivalitást. Minket nem tanítottak arra, hogy veszedelmesek legyünk, csak főzni tanítottak és a házat rendben tartani . . .

MIKLÓS.

Elnézően.

Oh, kérem, azért az ifj-

asszonyban sok a grace és a charme!

ZSÓFI.

Nem, kérem, ne vigasztaljon kegyed, én jól tudom, hogy nem vagyok afféle párduc. De azért tudok hű barátságot tartani. Mi ketten egyszer barátságot fogadtunk egymásnak, — emlékszik kegyed: a holdvelágban, a Schneiderbruckon? — ezen a réven just formálok az őszinteségéhez. Én régóta látom,

kegyedet titkos búbánat emészti . . .

MIKLÓS.

Bánatos örömmel.

Ezt jól látja az ifjasszony!

ZSÓFI.

Sejtem is, mi az oka. Kegyed elhagyta a szivét Párizsban.

MIKLÓS.

Nékem már nincs szivem. Az én keblem kripta.

ZSÓFI.

Mondja kegyed: hercegné volt avagy márkiné?

MIKLÓS.

Tompán.

Az ma már mindegy!

ZSÓFI.

És nagyon szerette?

MIKLÓS.

Ahogyan csak egy művész tud szeretni!

ZSÓFI.

És ma már vége?

MIKLÓS.

Örökre!

ZSÓFI.

Csak nem holt meg a márkiné?

MIKLÓS.

Némi gondolkodás után.

Igen, — azaz, hogy nékem megholt . . .

ZSÓFI.

Kérem, kérem kegyedet, mondjon el mindent, — felette igen intressál.

MIKLÓS.

Nem beszélhetek, a nyelvemre lakatot rak a disz-

kréció . . . Elégedjék meg az ifjasszony ennyivel: az atyafisága — dölyfös nagyurak — lenézték a szegény művészembert . . .

ZSÓFI.

Kegyedet lenézték? Hát nem is volt azoknak sütnivalójuk! És a márkinő mit tett?

MIKLÓS.

Kolostorba zárták és ő engedett a kényszernek és hitvese lőn egy gazdag, öreg lovagnak.

ZSÓFI.

Nohát tudja, mit mondok? Az a delhölgy nem érdemlette meg a kegyed grá-ciáját és a legjobban teszi, ha nagyhamar elfelejti.

MIKLÓS.

Tud felejteni egy vérző sziv?

ZSÓFI.

A hű barátság meggyógyítja a szivsebeket.

MIKLÓS.

Halandó asszony nem ké-

pes ily csudákat művelni, csak a mennybéli angyal.

ZSÓFI.

A mi vidékünkön sajnos nincsenek angyalok.

MIKLÓS.

Vannak! Én legalább esmérek — egyet!

ZSÓFI.

Zavarban.

Ha esmér egyet, akkor ajánlom szóljon néki. Az

angyalok mestersége, hogy megváltsák a bűnösöket.

MIKLÓS.

Hogy engem megváltson, ahhoz le kellene szállania a gyehennába — azt pedig nem szivesen cselekszi meg egy angyal sem, mert fél, hogy megpörköli a hófehér szárnyait.

ZSÓFI.

Lelkesen.

Megteszi! A Megváltó is leszállott a pokolba, hát egy

közönséges angyal hogyne tenné meg? *Bizalmasan.* Tudja mit mondok? Házasodjék meg kegyed!

MIKLÓS.

Igen kelletlenül.

Megházasodni? Azt — azt nem lehet!

ZSÓFI.

Halkan.

Ha volna a pajtásaim közt olyan, aki kedvére való volna . . . talám az a bizonyos angyal, akiről az

imént beszélt . . . én szívesen bérekommendálom és nem is kell kosártól félnie.

MIKLÓS.

Igen ám, — csakhogy engem fogadalom tilt el a házasságtól!

ZSÓFI.

Rémülten.

Megfogadta, hogy sohasem házasodik?

MIKLÓS.

Azt éppen nem . . . de

megfogadtam, hogy csak akkor gondolok házasságra, ha olyan nőt lelek, aki leteszi kedvemért a nagy szerelmi főpróbát.

ZSÓFI.

A nagy főpróbát? Mi az a nagy szerelmi próba?

MIKLÓS.

Azt nem mondhatom meg!

ZSÓFI.

De igen, mondja meg! Kérem kegyedet!

MIKLÓS.

Csak olyan nőt vehetek el, aki kész velem hat hétig Itáliában utazni. Ez a főpróba!

ZSÓFI.

Itáliában? Póstakocsin? De hiszen az igen kellemetes próba!

MIKLÓS.

Csakhogy a fogadalmam így szól: az esküvő előtt kell utazni!

ZSÓFI.

Az esküvő előtt? No hallja, kegyed!

MIKLÓS.

Koncedálom, hogy ez fura kázus.

ZSÓFI.

Igen nagyon fura kázus.

MIKLÓS.

De én nem is vagyok közönséges ember, én művészvér vagyok és a művész maga szab magának törvényeket . . . Olyan szivet keresek, amely vissza tudja nékem adni elvesztett hitemet . . . arra pedig csak az a nő képes,

aki mindent föl mer értem áldozni, — mindent!

ZSÓFI.

Mondja kegyed, gardedámot lehet vinni?

MIKLÓS.

Nem, nem, — azt nem! Benne van a fogadalmamban, hogy nem!

ZSÓFI.

Elkeseredetten.

Hát muszáj okvetlenül megtartani azt a fogadalmat?

MIKLÓS.

Muszáj, okvetlenül! Én nem vagyok sem nemes ember, sem katonatiszt, de a becsületem olyan szent, mint a Wertheré és inkább a halált, mint a becstelenséget!

ZSÓFI.

A hercegprimás úr talám fölmenthetné? A nagynénim fia a hercegprimás udvari papja . . . Vagy talám a bécsi udvar? Ott is volna protekcióm: a

kancellár úr titoknoka a megboldogult uram unokafivére . . .

MIKLÓS.

Engem csak a halál menthet föl. Valaha hittem, hogy találkozik olyan nő, olyan nemes, áldozatkész, olyan szent nő, olyan angyal, de ma már magam sem reméllek ilyet szemtül-szembe láthatni.

ZSÓFI.

Nem, itt helyben aligha

fog találkozni . . . Talán a párizsi márkinők közt, — de itt helyben nem igen . . .

MIKLÓS.

Sötéten bámul maga elé, hirtelen fölkel.

Isten áldja, Zsófi . . . *Észbe kap.* Pardont kérek az ifjasszonytól, — kicsúszott a számon . . . de talám a barátságunk révén nem veszi rossz néven, ha keresztnevén szólítom . . .

ZSÓFI.

Meghatottan.

Csak tessék, ha tetszik!

MIKLÓS.

Zsófi, — mely édes név!

ZSÓFI.

Mikor jön el kegyed megint?

MIKLÓS.

Nem tudom. A bucsuzásom hosszú időre szól. Félévi vakációt vettem és még ma este útra kelek.

ZSÓFI.

Ijedten.

Elmegyen? Hová?

MIKLÓS.

Itáliába!

ZSÓFI.

Összecsapja kezét.

Jesszusom!

MIKLÓS.

Keserüen.

Egyedül!

ZSÓFI.

És félévig nem jő vissza?

MIKLÓS.

Lehető, hogy ma utoljára csókolom meg ezt a fehér, jószagú kezet . . . Talám beállok katonának, — sokszor gondolék már erre...

ZSÓFI.

Katonának? Egy ilyen ember katonának?

MIKLÓS.

A durva muskéta-golyóbis nem kérdi, milyen ember az, akinek keblébe fu-

ródik . . . De ne beszéljünk erről! . . .

ZSÓFI.

Sirva.

Jaj, be szerencsétlen vagyok!

MIKLÓS.

Isten áldja meg, Zsófi! Ha törölgetés közben a tekintete olykor ráesik a holicsi Cupidora, akkor gondoljon ama távollevőre, aki magát nagyon, nagyon szerette. Mert most, e búcsúi pillanatban, bévall-

hatom, amit eddig titkolnom kellett: szeretem magát! Olyan hév, olyan maradó szerelemmel, amilyenre csak egy művész szive képes!

ZSÓFI.

És ezt most mondja, mikor elmegyen!

MIKLÓS.

Hiszen éreznie kellett, éreznie a gondolataimat, a vágyaimat, amelyek éjjel-nappal környül kovályog-

ták az ifjasszonyt, mint a lependékek a virágot.

ZSÓFI.

Én nem éreztem semmit!

MIKLÓS.

Lássa, Zsófi, ez az én végzetem! A boldogság nevet felém és nékem mennem kell, — ki az éjszakába, ki vészbe-viharba!

ZSÓFI.

De mért kell, mikor nem is kell?

MIKLÓS.

A becsület nemtője szólít! Isten áldja, Zsófika! Most már azt is bévallhatom: álmatlan éjszakáimon gyakran azzal kecsegtettem enmagamat, hátha az ifjaszszony mégis vélem jön Itáliába és megtöri az átok súlyát. Hiszen kegyed oly nemes, oly rendhagyó, oly szent nő!

ZSÓFI.

Igen óhajtanék kegyedért nagylelkűséget cselekedni,

de ezt nem lehet, nem lehet!

MIKLÓS.

Vegye olybá amit mondok, az egy haldokló ember gyónása . . . Álmatlan éjszakáimon arra is gondoltam, hogy még csak skandalum sem lenne belőle, ha együtt utaznánk. Itáliában nincsenek magyarok és mi idegen név alatt utaznánk. Külhonban mindenki idegen néven utazik, a legnagyobb urasá-

gok is, ezt inkognitónak hívják . . .

ZSÓFI.

Nem lehet. Hiszen ha valaki keresne a városban, minden kisülne.

MIKLÓS.

Ha a városban keresik, akkor azt fogják hinni, hogy a nyitrai tanyáján van . . . Ha Nyitrában keresendik, akkor ellenben azt fognák hinni, hogy a városban van . . .

ZSÓFI.

Nem, — mégsem lehet!

MIKLÓS.

Kár! Igazán kár! Most tavasz van, egész Lombárdia egy virágzó kert — a póstakocsi vidáman trombitál a kék ég alatt, — a smaragdzöld vizek partján . . .

ZSÓFI.

Istenem, be szép is lehet!

MIKLÓS.

Velence! Velence! A borostyános márványházak közt titkosan alszik a laguna, — a Rialto hídja alatt némán szalad a karcsu gondola, akár a vizipoloska. . . . Aztán Róma, az örök, a szent város! Julius Caesar, Cornelius Nepos, a római pápa . . . Ezer harang ünnepi kondulása köszönt minket . . . És Nápoly! Oh bella Napoli! Nápolyt látni és meghalni . . . A Vezuvius, Sorrento —

és künn, a tündöklő azuros messzeségben egy álomkép: Capri szigete!

ZSÓFI.

És ha valaki Nyitrából a városba jő és itt keres, — akkor mi lesz?

MIKLÓS.

Annak azt mondja a hetes, hogy maga Bécsbe ment a körösztanyjához.

ZSÓFI.

Nem, — mégsem lehet!

MIKLÓS.

Keserüen.

Nem lehet, mert a kegyed szerelme nem elég nagy ahhoz, hogy áldozni merészeljen. Maga nem szállna le a gyehennába, hogy megváltsa a szegény bűnöst. Félti a hírét, a jó hírét! Mert egy művész üdvössége, az semmi az ifjasszonynak. De én nem teszek szemrehányást! *Meghatottsággal.* Kivánom, legyen boldog, Zsófi, legyen olyan boldog, amilyen bol-

dogtalan én leszek — és akkor kimondhatatlan boldog leend!

ZSÓFI.

Bögve.

Hogyan legyek én most már boldog?

MIKLÓS.

Isten áldja! Nem fogjuk egymást viszont látni — soha! Soha, Zsófi! *Az ajtóig megy.* Soha!

ZSÓFI.

Kezeit tördelve.

Soha!

MIKLÓS.

Siri hangon.

Soha!

ZSÓFI.

Nem, — nem akarom! Ne menjen, Miklós!

MIKLÓS.

Sietve visszajön.

Tetszik, kérem?

ZSÓFI.

Én, én . . .

MIKLÓS.

Halkan.

Velem jön?

ZSÓFI.

Némán bólint.

MIKLÓS.

Halkan, nagy örömmel.

Itáliába?

ZSÓFI.

A világ végibe!

MIKLÓS.

Zsófi! Édes Zsófika!

ZSÓFI.

Nem bánom, akármi leszen is belőle, de nem hagyom el magát többet! Én megcselekszem a nagylelkűsé-

get, hogy megváltsam a kegyed lelkét!

MIKLÓS.

Ez komoly? Egészen komoly?

ZSÓFI.

Bólint.

MIKLÓS.

Jaj, de boldog vagyok! Akkor nincs veszteni való időnk! Fél óra mulva itt leszek a kocsival!

ZSÓFI.

Igen, jöjjön a kocsival,

siessen, csak ne legyen időm gondolkozni . . .

MIKLÓS.

Rohanok, — maga meg siessen a pakolással!

ZSÓFI.

Kissé kijózanodva.

Juj, — a pakolással baj lesz! Én még a cipőmet várom.

MIKLÓS.

Keserüen.

A cipőjét!? *Haragosan.* A cipellőjét?

ZSÓFI.

Bocsásson meg, — egy művésznek ez kicsinység, belátom, de a dunai révnél ellopták egyik úti ládámat — azt, amelyikben minden topánkáim és csizmácskáim voltak . . . a kocsihoz volt kötözve és valami akasztani való levágta . . . nékem most nincs cipőm, csak az, ami a lábamon van . . . még egy papucsom sincs . . . rendeltem, igérték is, hogy mára meglesz.

MIKLÓS.

Zsófi, Zsófi, az életemről van szó, egy művész üdvösségéről — és maga cipellőkről tud beszélni!?

ZSÓFI.

Jól van, — megyek egy pár topánkában, — leend ami leend, — megyek pakolni! *Jobbra elsiet.*

MIKLÓS.

Egy pillanatig egyedül marad.

Leend, ami leend, — hogy mi leend, nem tudom; re-

ménylem mulatság leend, — én csak egyet tudok: házasság nem leend! .

CUPIDO.

Mint suszterinas, egypár női cipőt hoz balról. Ingujjban van, bőrkötényt és papucsot visel, szóval kócos és maszatos inasgyerek, a vállán azonban ott van az isten aranyszárnya; fütyörészve körüljárja az asztalt, majd megál Miklós előtt.

MIKLÓS.

Nini, — a cipellőt hozod?

CUPIDO.

Fejével bólint, anélkül, hogy abba hagyná a fütyölést.

MIKLÓS.

Nagyon várnak már odaben . . . *Jobbra mutat.* Mondd csak, a kedvemért nem tudnád abbahagyni a muzsikádat?

CUPIDO.

Fejét rázza, tovább fütyöl.

MIKLÓS.

Fantasztikus a szemtelen-

séged, kölyök, de mivel jókor jövél és jókedvemben lelsz, a megszolgált nyakleves helyett ezt kapod! *Pénzt ad neki, balra el.*

CUPIDO.

A pénzt nézi, magában.

Két huszas!? Fűh! a purcollán-lovag kitőn magáért! Róka komának jó kedve vagyon, ergo rosszul záródik a libaól ajtaja. Némiképpen istennek érezheti magát az ilyen hepciás, mikor kezében tartja egy

asszonyi élet sorsát. Majd teszünk róla, hogy pocsétába ne hullassa ezt a forró és ostoba kis életet. Styxre mondom: ennyi gráciát megérdemel tőlem az ifjasszonyka! Megteszem az apjaura kedvéért, aki a maga idejében nagy mézeskalácsos és poéta vala Pozsony városában. Szép kalácsszíveket sütött és szerelmi rigmusokat szerzett rájuk, melyek Ámor hatalmát zengedezték és némineműleg öregbítették híre-

met. Fordítok egyet az ifjasszony sorsán és ehhez nem kell egyéb, mint ez a topánka. Ha ezt a lábára veszi, akkor mindjárást más szemmel nézi az ő kavalérját. Ne tessék azt hinni, hogy ez valami bűbájos cipő, amit Hekáte nénémasszony varázsolt el a pokol konyháján, kénköves tűz mellett! Nem, ilyen ócska praktivál nem él Cupido! Ez becsületes keresztyén cipellő, — Kuruc Csahi Mátyás majsz-

ter uram varrta a Flórián-utcában és én pitykézés közben csentem el a Náci gyerektől. A cipellőnek csak egy pokoli kvalitása vagyon: fél collal kurtább, mint az ifjasszony lába. Újbor kóstolás közben szabta majszter uram és a dikicse nem paérozott alkotó elméjének. Ha ezt a cipőt a lábára veszi az ifjasszony, akkor úgy érzi magát, mintha ördögrajkók tűzes fogókkal csipdesnék az ujjait. Úgy érzi

magát, mintha itáliai útján már elérkezett volna Nápolyba és a Vezuvius tüzes tölcsérében áztatná a hátsó végtagjait. Ha ezt a lábára veszi, akkor jöhet a holicsi művész úr és deklamálhat döglött szivekről és negédes párducokról. *Jobbra megy, bekiált.* Kezit csókolom ifjasszony!

ZSÓFI.

A szin mögött.

Ki az?

CUPIDO.

Csak a suszter!

ZSÓFI.

Belép.

Annak is csak a bocsa . . . No, csak hogy elhoztad végre. *Körülszaglász.* Mely kellemetes szag van itt, — mintha levendula-vizzel locsolták volna a szobát!

CUPIDO.

A közönséghez.

Ez mindjárt megérzi a pecsenye szagát!

ZSÓFI.

Meglepetten és örömmel néz Cupido arcába.

Ejnye, te fiú, hol láttalak már? Ez a kedves kis pofa ismerős nékem.

CUPIDO.

Álmában láthatott az ifjasszony. Fiatal özvegyasszonyok sűrűn szoktak vélem álmodni.

ZSÓFI.

Elkomolyodva.

Bolondokat beszélsz! *Szigoruan.* Jó-e a cipő?

CUPIDO.

Ez? Remekbe készült! Csuda cipő! Minden öltése külön-külön mesterműl Ehhez képest a párizsi cipellő úgy áll az asszonyság lábán, mint a tót tutajos bocskora.

ZSÓFI.

Leül háttal a közönségnek Cupido eléje térdepel és a következők alatt ráadja a cipőt.

Kipróbálom! Ugy nézem, mintha kurta volna . . .

CUPIDO.

Az nem lehet! Az ifjasszonykának olyan csepp a lába, hogy majszter uram akarva sem szabhatna neki kurta cipőt. Az ifjasszony lába akkora, mint egy rigómadár, nem is számítva a farkát. *Fölkel, Zsófi levetett cipőjével a kezében.* Ezt a régit magammal viszem és meglagérozom . . .

ZSÓFI.

Dehogy viszed! Az is kell nékem!

CUPIDO.

Megpillantja a figurát az asztalon, megdöbbenve.

Hát ez meg mi az isten csudája?

ZSÓFI.

Ez egy nagy műkincs: a holicsi Cupido!

CUPIDO.

Izgatottan.

Ez — Cupido? De már azt kikérném magamnak! Ez egy hízott malac, melyet megkopasztottak, aztán két tollseprőt dugtak

a hátába. Aki ezt fábrikálta: ha Isten őt olyannak teremti vala, mint ő szegény Cupidot, akkor ő kelmét most piritusban mutogatják.

ZSÓFI.

Nem értesz te ahhoz, kis szamár! *Kettőt lép.* Mondom: a cipő szorít!

CUPIDO.

Mondom: nem szorít! Majd ha a láb megállapodik és megülepedik benne, ha meg-

szokik, fölmelegszik és megkedvesedik, akkor oly szorosan és puhán áll, mint a kajszinbarack héja. *A figurára mutat.* Ki gyurta a malacba ojtott bőregeret?

ZSÓFI.

Egy hirhedett nagy művész, te nagy szamár!

CUPIDO.

Ugy hallám, az ifjasszony apja mézeskalácsos volt Pozsonyban. Styxre eskűszöm: ő Michelangelo volt ehhez a kujonhoz képest.

. . . Borravalót különben ne tessék adni, már adott a fazekas.

ZSÓFI.

Miféle fazekas?

CUPIDO.

A figurára mutat.

Ez ni!

ZSÓFI.

Felfortyanva.

Fazekas? Mondd még egyszer!

CUPIDO.

Az asztal mögött.

Mondom is: fazekas, —

fazekas! Annak is a fusérja!

CUPIDO.

Ezért megtépázlak. *Neki megy.*

ZSÓFI.

Retirálok, — az özvegy istenkáromlásra vetemedik! *A cipővel balra el.*

ZSÓFI.

Az ajtóból utána kiált.

Te suszter! Hozd vissza a cipellőmet! Nem hallod? No nézd, — a gézenguz elvágtatott! De fura! Rózsaszinű por kovályog a

nyomában! *Előre jön.* Most megest csak egy pár topánkám van, — pedig ez rossz, szorit, fáj . . . *Sirához közel.* Istenem, mihez kezdjek most már? *Dühösen.* Deresre kellene huzatni azt a részeges Csahi susztert! *Egyet lép, fölszisszen.* Juj!

MIKLÓS.

Galléros uti köpenyeggel, melyet a vállára drapirozott, balról belép.

Itt vagyok! Egyetlenem!

Csillagom! Szerelmem! Mindenem! Üdvösségem!

ZSÓFI.

Rosszkedvüen.

Jó estét!

MIKLÓS.

Elkészült a pakolással?

ZSÓFI.

Nem.

MIKLÓS.

Nem? Pedig hamarsággal sietnünk kell!

ZSÓFI.

Jó, majd sietek, — később. *Leül.*

MIKLÓS.

Maga leül, üdvösségem?

ZSÓFI.

Igen, én leülök.

MIKLÓS.

Mért ül le, csillagom?

ZSÓFI.

Mért? Az ember le szok ülni. Máskor is szokok leülni.

MIKLÓS.

Valami baja van, egyetlenem?

ZSÓFI.

Semmi!

MIKLÓS.

De igen, igen!

ZSÓFI.

Mondom, hogy nem!

MIKLÓS.

Olyan nervozus maga most. *Vidáman.* Képzelje: nagyszerű ötletem támadt! . . . Hogy félrevezessük a gyanut, mesteri cselt kohol-

tam ki. Előre küldtem a fuvarost a révhez. Mi ketten, mintha csak estvéli sétánkra indulnánk, külön-külön elmegyünk a révi csárdához.

ZSÓFI.

Gyalogszerrel?

MIKLÓS.

Gyalogszerrel, hogy félrevezessük a gyanut. Három fertály órai út az egész.

ZSÓFI.

Én három fertály órát gyalogoljak?

MIKLÓS.

Valami baja van, Zsófi?

ZSÓFI.

Idegesen.

Nincs bajom. Mondtam már, nincs.

MIKLÓS.

Melegen.

Az arca olyan halovány, a szeme pedig könyves. Mért sirt maga? Mi fáj magának, üdvösségem? Gyónja meg!

ZSÓFI.

Ugyan már! Maga nem

pap és nekem nincs gyónni valóm.

MIKLÓS.

Engem nem téveszt meg, — én esmérem a nőket. . . . Magának valamely lelki fájdalma van!

ZSÓFI.

Lelki fájdalom, aszondja! Hiszen ha nékem c s a k a lelkem fájna . . .

MIKLÓS.

Én megértem gyengéd lel-

kének titkos gondolatját. Maga fél a jövendőtől, mint gyermek a setétségtől. Nemde eltaláltam? Nemde?

ZSÓFI.

Keserüen.

Azt ugyan eltalálta!

MIKLÓS.

Nos, a félelme hamarsággal el fog mulni, a lelke fel fog vidulni, mihelyest tul leszünk a hegyeken és benn leszünk a gyönyörű Itáliában. Mely szép dol-

gokat fogok magának mutogatni, egyetlenem!... Velencében fölviszem a nagy Campaniléra, — az kérem olyan magos torony, hogy 1357 grádicson kell fölmászni . . .

ZSÓFI.

Ijedten.

Jézus, segíts!

MIKLÓS.

Okvetlenül fel kell mennie, ezt nem engedhetem el, mert oda fenn csuda

szemlegelő tárul. Rómában megmutatom magának a Vatikánt. Az olyan nagy, hogy az ember csak megyen, megyen, reggeltől késő estvéig mindig csak megyen és még nem ér a végibe.

ZSÓFI.

És reggeltől estvéig gyalogszerrel megyen az ember?

MIKLÓS.

Érzékenyen.

Azt végre nem kívánhatja

az ifjasszony. hogy két lovas csézán hordjam körül a pápa ő szentségének palotáján? Na! *Lenyeli mérgét, nyájasan.* Nápolyban megmásszuk a Vezuvius hegyet, ha ugyan nem okádik éppen, — az egy igen meredek, magos tűzhegy, olyan vad sziklákkal, hogy nincs is rendes útja . . .

ZSÓFI.

Én nem akarok annyit talpalni!

MIKLÓS.

Meghökkenve.

Nem akar? Mért nem?

ZSÓFI.

Mert én özvegyasszony vagyok, nem bakancsos katona!

MIKLÓS.

Zsófi, édes, gondolja meg, most tavasz van Itáliában, — egész Lombárdia egyetlen virágzó kert, — a postakocsi vidáman trombitál a kék ég alatt . . .

ZSÓFI.

Szavába vág.

Kérem, a smaragdzöld vizeket ne mondja, — elég volt egyszer. És tudja, mit mondok? Én egyáltaljában nem megyek Itáliába!

MIKLÓS.

Nem jön? Zsófi! Életem! Nem jön?

ZSÓFI.

Egyáltaljában nem!

MIKLÓS.

Fenyegetően.

Nem?

ZSÓFI.

Nem, nem és nem! *Az asztalra csap.* Nem! Mondjam még? Ha óhajtja, reggelig mondhatom: nem, nem, nem!

MIKLÓS.

Elég! De ha milliomszor mondja is, én akkor sem hiendem, hogy komolyan mondja. Gondolja meg miről van szó! Kimenteni egy vergődő művészlelket a hitetlenség gyehennájából, — ez nagy, szent kötelesség!

ZSÓFI.

Szent?! Azt mondta: szent?! No, barátom, ha ez is szent, akkor igazán nem tudom, mi a céda.

MIKLÓS.

Sziven találva.

Céda? Ezt nem kellett volna mondania, Zsófi, csak ezt nem! Ezt nem érdemlettem meg. Én szeretem magát olyan hév, olyan maradó szerelemmel, amelyre csak az én művészlelkem képes.

ZSÓFI.

Ha szeret, akkor mért akar velem emberek csúfságára egy pár cipellővel világgá kucsérozni? Kérte volna meg tisztességgel a kezemet, akkor elkészültem volna a stafirunggal és rendes cipellőt is varrathattam volna.

MIKLÓS.

Ne vérezze meg a lelkemet ilyen köznapi kicsinységekkel. Én művész va-

gyok, — én a művészlelkem törvényeit követem.

ZSÓFI.

Boldogult apámuram is művész volt, mégis rendes polgár volt és az ország törvényei szerint élt. Juj! *A lábát fájlalja.* Kérem, menjen el! Menjen, mert én most, — én most egyedül kell, hogy legyek!

MIKLÓS.

Nem hagyhatom magára! Lelki förgeteg dul magá-

ban, keserű lelki förgeteg és én féltem kegyedet enmagától.

ZSÓFI.

Jaj istenem, jaj istenem! *Sirva fakad.*

MIKLÓS.

Jóságosan.

Sirjon, Zsófika szivem, sirja ki magát, az könnyíteni fog a szenvedő lelkén.

ZSÓFI.

Kétségbeesetten.

Most megint a szenvedő lelkemmel van baja!

MIKLÓS.

Ha jól kisirta magát, akkor meg fogja érteni, hogy van egy ember, illetőleg művész, aki hiven és gyengéden őrködik kegyed mellett.

ZSÓFI.

De ne őrködjék mellettem, én nem vagyok silbak-ház, hanem menjen már!

MIKLÓS.

Leül.

Maga rendhagyó nő, Zsófi,

igen rendhagyó nő. Azt hittem, úgy keresztül látok kegyeden, mint a kristály poháron, de most egy új, egy idegen nővel állok szemben. Az imént még meleg és szelid volt, most pedig hideg és haragos. Mi történt magával? Nem tudom és maga sem tudja. A szeme is egészen más. Az előbb bársonyos barna volt, most ellenben éjsötét és apró kis aranyvillámok cikáznak a szemhogarán. A hajának is egé-

szen más szine lett. A maga lelkében titkok vannak, mélységek és örvények és viharok. Maga észbontó nő, Zsófi. Ilyen nőt én még soha nem láttam. A maga lelke olyan bonyodalmas és szövevényes, mint egy gordiusi csomag. Maga egy megfejthetetlen női rébusz, egy rejtelmes svinx. Magában két asszonyi lélek lakozik. Az egyik szelid, mint a fehér bárány, a másik veszedelmes, mint a párduc.

ZSÓFI.

Jaj, ne locsogjon már annyi sületlenséget összevissza!

MIKLÓS.

Ez a párduc volt! A párduc felém csapott az éles karmaival! De én nemcsak a báránykát, én a párducot is szeretem magában. Azt talám még jobban!

ZSÓFI.

Nem lehet lerázni! Nem lehet — nem lehet.

MIKLÓS.

Zsófi, ne űzzön az őrülésbe! Nem fél a késői bánattól, ha majdan esetleg úgy jár vélem, mint Lotte járt Wertherrel? Tudja mit tőn Werther?

ZSÓFI.

Honnan tudnám, mikor soha nem esmértem?!

MIKLÓS.

Werther a halálba ment!

ZSÓFI.

Már megint a halál! Min-

dig a böcsület, a megőrülés, a halál . . . Férfiember létére nem szégyelli magát, hogy egy magános özvegyasszonynak ilyen veszedelmes dolgokat beszél?

MIKLÓS.

Én nemcsak beszélek, én meg is teszem. Nem hiszi, hogy megteszem?

ZSÓFI.

Nem hiszem! Inkább hiszem, hogy a pozsonyi vár fejest ugrik a Dunába!

MIKLÓS.

A párduc vérre szomjazik! A párduc éltemet kívánja! És vállalná a felelősséget, hogy a világot megrabolja egy ilyen művésztől?

ZSÓFI.

Művész? Eddig csak kegyedtől hallám, hogy művész!

MIKLÓS.

Fölényesen, szinte derülten

Van itt egy jeles tanum, aki ugyancsak bizonygatja:

a holicsi Cupido! *Az asztalra mutat.*

ZSÓFI.

A sült malac, a tollseprűvel a hátában?

MIKLÓS.

Dühösen ráveti magát a figurára.

Az ifjasszony előtt már semmi se szent? Akkor hát törjön millió darabra életem jeles műve. *Fölemeli a figurát, hogy a földhöz vágja, aztán meggon-*

dolja magát. Nem, — amit János Kristóf úr megdicsért, azt nincs jogom elpusztítani, egy negédes hölgy kedvéért! *Kiveszi a selyemkendőt és bepakolja a porcellánt.* Az ifjasszonynak nincs és soha nem is lehet annyi művészeti tudománya, hogy megértse, ki vagyok én!

ZSÓFI.

Maga? Egy fazekas!

MIKLÓS.

Mi?

ZSÓFI.

Fazekas!

MIKLÓS.

Egy fazekas? Fazekas? *Keserüen nevet.* Haha! *Balra el a csomaggal a hóna alatt.*

ZSÓFI.

Sietve lerántja lábáról a cipöt és harisnyában, a cipövel a kezében, a gyönyörtöl mámoros arccal jobbra kimegy.

CUPIDO.

Balról beoson, a cipöt hozza, Miklós után néz.

Holics büszkesége úgy ro-

bogott el, mintha tüzes taplót dugtak volna a fülébe. Röptében egy kampós nyilat eregettem a bordái közzé, annak a bizsergését még a lába ujjában is megérzi. Nem lehet ám Cupido egérfogóiból büntetlenül kilopni a szalonnát! Fél órát . nem adok néki és az úrfi megint itt lészen, ha nem, akkor kontár a nevem, akkor szögre akasztom az ijamat, muskátli-karót csinálok a nyilaimból és beállok no-

viciusnak a mezitlábos barátokhoz. De most már átadom a békeszerző cipellőket, ezektől az özvegy sárkány megint özvegy báránykává szelidül. *A jobboldali kijáratban, nagyon szerényen.* Kezit csókolom, ifjasszony!

ZSÓFI.

A szín mögött.

Te vagy az, sátán szuszteré?!

CUPIDO.

Meghoztam a régi cipellőt.

Finoman meg is lagéroztam. *Beadja a cipőt.*

ZSÓFI.

Kajánul.

Várj meg künn, — kapsz tőlem valamit!

CUPIDO.

Magában, kissé elszontyolodva.

Isten vagyok, ha nem is mindentudó, de sok mindenfélét tudok és így azt is tudom, mi várakozik reám: egy nyakleves. *Fel-*

ül az asztalra s a lábait lógatja.

ZSÓFI.

Gyorsan belép és nyakon üti Cupidot.

Ne! Ezzel tartoztam a nervusaimnak.

CUPIDO.

A közönséghez

Mentsd meg egy vászoncseléd üdvösségét és örülj ha egy pofonnal fizet csak. A cipellővel egy kis tévedés volt, a Klapeczky bárókisasszonyét hoztam ide.

ZSÓFI.

Mit, — hát a kisasszony lába kisebb volna, mint az enyém?

CUPIDO.

A kisasszonyé olyan kicsi, hogy már nem is láb, az már csak nevetség, kérem, szégyen, sőt szánalom, — malacláb. Ha a templom előtt mutogatná, alamizsnát vetnének neki, mint a nyomoréknak.

ZSÓFI.

Szimatol.

Milyen jó szag van itt me-

gint! Te vagy ilyen jószagú, kis suszter?

CUPIDO.

A csiriztől van ilyen jó szagom. Hanem Csahi majsztromat tessen megszagolni, annak van csak igazán finum szaga!

ZSÓFI.

Kis grimaszt csinál.

Bolondokat csacsogsz, suszter, hanem azért már nem haragszom reád.

CUPIDO.

Mely angyali sziv: már megbocsájtja, hogy pofon csapott.

ZSÓFI.

Rossz kölyök vagy, de kedvellek, bár magam sem tudom, miért. Ki fia vagy te?

CUPIDO.

Anyácskám neve Cypria.

ZSÓFI.

Cypria? Te, hisz az cigány név!

CUPIDO.

Akkurátusan eltalálta az ifjasszony! Anyám cigányasszony. Olyan szegény a szegény, hogy ruhára se telik neki. Többnyire anélkül is jár.

ZSÓFI.

És apád?

CUPIDO.

Sánta kovács, — Héfájstosnak hivják.

ZSÓFI.

No ez bolond egy cigány

név. Hanem hallod, cigánypurdénak nem is vagy nagyon füstös képű.

CUPIDO.

Ezt már sokan mondták nékem, legkiváltképp özvegyasszonyok. Azt hiszem, onnan van, mert a sánta kovács nem is apám nékem.

ZSÓFI.

Megrettenve, de érdeklődve.

No, te! Mit mondasz?

CUPIDO.

Nincs véle mit dicseked-

nem, de azért mi tagadás benne: nyalka svalizsértiszt járt a tanyánk körül. . . . Egy báró Áres nevezetű . . .

ZSÓFI.

Aztán mi lett?

CUPIDO.

Skandalum lett és Omér, az öreg vak muzsikus, nótát is csinált róla . . .

ZSÓFI.

Szép dolgok esnek a cigánysoron!

CUPIDO.

Ha én beszélni akarnék, — na!

ZSÓFI.

Te, az édesanyád, mint afféle cigányasszony, ért a szerelmi bűbájhoz?

CUPIDO.

Senki úgy, mint ő! Cypria anyám a legtudósabb javasasszony és úgy bogozza a szerelmesek dolgát, hogy az már csuda!

Egyetmást magam is eltanultam tőle.

ZSÓFI.

Most az a kérdés: tudsz-e kártyát vetni?

CUPIDO.

A sors nem a kártya figurákban, hanem az ember lelkében lakozik. A lélek ablaka a szem. Ha erősen belenézek az ifjasszony szemébe, akkor meglátom odabenn a titkos micsodákat,

mik a jövendő szövőszéke mellett ülnek.

ZSÓFI.
Lázban.
Nézz a szemembe!

CUPIDO.
Két tenyerébe fogja Zsófi arcát.
Pal — vreme — sukaresz — Hin — ruka — szelenesz . . .

ZSÓFI.
Megilletődve.
Cigányul van?

CUPIDO.

Erélyesen.

Pst! *Mintha gyermekverset mondana.*

Mézeskalács-szived lágy,
Véred füti édes vágy,
Nincsen benned tettetés,
De az eszed,
Bárhogy veszed,
Hej, az eszed, az kevés!
Áll a házhoz öröm, bú,
Békesség és háború,
De a kezdet és a vég,
És az egész mindenség,
Kártyádban a fő-atout:

A férfiú, a férfiú!
Pal — vreme — szaporán
Kocog szived ajtaján,
Kocog már a szerelem;
Édesem!
Akárhogyan kornyikál:
Mig talpon áll
A szerelem:
Nem — nem — nem!
Hin — ruka — szelenesz —
Aki érti, boldog lesz;
Ki nem érti, azért kár,
Jaj de kár
Volna érted,
Ha nem érted, kis szamár!

ZSÓFI.

Mig talpon áll — a szerelem — nem, nem! Ki érti ezt?

CUPIDO.

Jaj de kár, — ha nem érted, — kis szamár! *A belépő Miklós karja alatt kisurran az ajtón.*

MIKLÓS.

A csomaggal a hóna alatt, virágbokrétával a kezében

Megint itt vagyok!

ZSÓFI.

Örömmel siet eléje.

Miklós! *Zavartan megáll.*

MIKLÓS.

A szerelem áll maga előtt!

ZSÓFI.

A szerelem áll? Nem, nem!

MIKLÓS.

Hallani sem akar már szerelemről?

ZSÓFI.

Nem!

MIKLÓS.

Erre volt dolgom és úgy gondoltam, ha már erre van dolgom, akkor fölhozom ezt a pár szál virágot. Kegyed szereti a virágot?

ZSÓFI.

Ösztön szerint a virág után nyul, majd mást gondol.

Nem!

MIKLÓS.

Búsan.

Akkor hát kár is volt elhoznom! *A virágot az asztalra dobja.* Arra is meg

akartam kérni, tartsa meg mégis a holicsi Cupidot. Ha nem is műkincs, merem mondani, becsületes munka. Nékem utaznom kell, nem vihetem magammal és ha megengedné, itt hagynám.

ZSÓFI.

Nem, nem akarom!

MIKLÓS.

Szóval: semmit sem akar, ami rám emlékeztetné?

ZSÓFI.

Nem, — semmit!

MIKLÓS.

Kegyed erős karakter, tud felejteni, ha akar. Már nem is szeret, ugy-e?

ZSÓFI.

Küzködés után.

Nem!

MIKLÓS.

Talám nem is szeretett soha?

ZSÓFI.

Nem, — soha!

MIKLÓS.
Tompán.

Akkor itt nincs semmi keresni valóm. Mehetek.

ZSÓFI.
Ijedten.

Elmegyen?

MIKLÓS.
Mohón.

Maradjak?

ZSÓFI.

Nem, — csak menjen!

MIKLÓS.

Isten áldja, Zsófika. Azért megengedi, ugy-e, hogy még a keresztnevén hívjam?

ZSÓFI.

Nem, nem, — mire való az?

MIKLÓS.

Isten áldja, — ifjasszony. Igaza volt, hogy igy bánt el vélem, megérdemlettem. — de azért, mi tagadás benne: mégis fáj a szivem. Ugy érzem, mintha a szi-

vem közepén repedés volna, mint egy rossz porcellán-tálon. Mert lássa, ifjasszony, én nem vagyok ám selejtes ember. Csak igen megkótyagosodtam volt Párizstól . . . Ott dolgoztunk a porcellángyárban, összevissza mindenféle nemzetek, csupa fiatalok, pénzünk nem igen volt . . . nekem hunnan is lett volna, mikor édesanyám szegény kamerális özvegyasszony volt Mokrihájon — sokszor csak sajtot ebé-

deltünk Sévresben . . .
Nem tud tovább beszélni, elfordul, titokban a könynyét törli.

ZSÓFI.

Ugyancsak elérzékenyedik, ő is elfordul.

Sajtot!

MIKLÓS.

Miután erőt vett magán.

Vasárnap délután mindig a párizsi Boisban sétáltunk, ez volt a legolcsóbb mulatság, aztán néztük a finum üveghintókat a fran-

cia hölgyekkel . . . Azok persze meg se láttak minket szegény, kopott éhenkórászokat... Azután nagy szomjuhosság támadt bennem asszonyok és kalandok után, — gondoltam magamban: hiszen csak haza kerüljek, élem én is a világomat, most már tudom mitől döglik a légy, otthon nem esmérnek engem, elhiszik, amit mondok, — hát majd mondok nekik egyetmást! — Azt gondoltam: én is olyan

roué, olyan arszlán leszek . . . *Megint elfulad a szava a meghatottságtól.* De úgy látszik, nékem nincs hozzá való tehetségem, maga mindjárást belelátott a kártyáimba. Mert kegyed ugy-e egy szempillantásig sem gondolta komolyan, hogy velem jön Itáliába?

ZSÓFI.

Nem, nem, — dehogy is!

MIKLÓS.

Hiszen azt tudhattam vol-

na, ha lett volna eszem! Majd — egy ilyen asszony! Az ifjasszony játszott vélem, hogy megbüntessen a magahittségemért. Játszott vélem, mint a macska — nem! mint a párduc az egérrel! Én pedig, én merő ostobaságból a magam szivét gázoltam a csizmám sarka alá. Mert én soha életemben más nőt nem szerettem, csak kegyedet. Nem is fogok mást szeretni! Kegyed nekem az asszony, az élet, a szere-

lem. És most szeretném magamat a földhöz vágni, szeretnék sírni, hogy igy megrontottam minden dolgomat! Nem szólhatna hozzám egy jó szót?

ZSÓFI.

Mig talpon áll, — nem, nem, nem!

MIKLÓS.

Térdre veti magát.

Zsófi, ifjasszony, én úgy szeretem magát, — de úgy szeretem!

ZSÓFI.

Már nem áll talpon! Már nem! Miklós, kérem, most hamar kérdezzen tülem valamit!

MIKLÓS.

Értelmetlenül.

Kérdezzek?

ZSÓFI.

Hamar, hamar, — mielőtt még talpra áll!

MIKLÓS.

Nem akarna talám mégis a feleségem lenni?

ZSÓFI.

Igen, igen, igen!

MIKLÓS.

Fölugrik, karjaiba veszi.

Igen?

ZSÓFI.

Hát persze, — egyebet nem akarok!

MIKLÓS.

Megint szeret?

ZSÓFI.

Senki mást, csak magát!

MIKLÓS.

De hiszen akkor nincs semmi baj, — akkor minden jól van, — akkor sietek... *Fejét fogja.* Hova is kell sietnem? Persze: a paphoz! A paphoz!

ZSÓFI.

Igen, a paphoz!

MIKLÓS.

Diszpenzációt szerzek.

ZSÓFI.

A nagynéném fia a hercegprimás udvari papja!

MIKLÓS.

Megesküszünk és együtt megyünk Itáliába!

ZSÓFI.

Mint férj és feleség, — a kék vizekhez, a smaragdzöld ég alatt.

MIKLÓS.

Oh Velence, oh Róma, oh bella Napoli!

ZSÓFI.

A stafirungom szinte kész, csak cipellőt kell varrat-

nom, jó kényelmeset, hogy fölmenjünk a Vezuvius toronyra, meg a vatikáni hegyre . . .

MIKLÓS.

És mondja, Zsófi, nem tart engem fazekasnak?

ZSÓFI.

Fazekasnak — kegyedet? Azt valami szamár suszter mondta, — de én tudom: Michelangelo volt fazekas és maga a világ legkülönb művésze!

MIKLÓS.

Őszinte szerénységgel.

Nem, az nem vagyok . . . de valami még lehet belőlem! Most már tudom: lesz is! Majd modelirozok kegyednek egy Cupidot, egy másikat, az lesz az igazi holicsi Cupido! Most már meg tudom csinálni, a lelkem teli van hittel, szerelemmel és alkotó vággyal. A lelkem teli van olimpusi fénnyel és illattal, — érzem Cupido szent közelségét . . .

ZSÓFI.

Én valami jószagot érzek!

CUPIDO.

A Prológus jelmezében nyugodtan és mosolyogva már előbb belépett, most a szerelmesek között áll.

A nóta eddig volt. A folytatás:

Ökörsütés és
hordócsapolás
S világos virradatig
tartó tánc.

Zsófihoz.

Ha tudni ennél többet
is kívánsz,
Megsúghatom: ha rózsás
testet öltnek
Szép álmaid, majd rémesen
üvöltnek;
Fiad lesz négy, vagy öt,
vagy inkább hat,
Lyány annyi, hogy kifussa
a tucat.

Előrelép, a közönséghez szól, szavait gitár kiséri.

Én most már búcsúzom
Tőled, szép Helikon.
A hóra-raj elszállt

És engem erdőn-völgyön,
Hyperboreus földön,
— Oh Cupido, oh Cupido! —
Sok millió
Hivem kiált.
Köszöntlek, kardos
oroszlán,
Ki őrizéd és védéd
Egy újabb század hajnalán
Helikon örökségét.
Minerva s Mars kegyéből
Nemes borostyán hajt
A házad cimerén,
Az istenek kertjéből
Arany rózsákat majd
Ráojtok én.

Köszöntlek szép virány,
Tiéd a gráciám
S mi bennem tündöklő:
Örökös báj, erő,
Szent tüzre gyúl
És csillagzáporképp'
Oh hélikoni nép,
Szivedbe húl.
De néked vajh' mit adjak,
Oh igricek csapatja,
Mely annyi holdas éjjel
Békával, fülmilével
Dalos versenyre kelve
Szép hiremet növelte?
Ha majd szerelmi
bajba jutsz,

Kiálts nekem, ahogy csak
tudsz:
— Oh Cupido! Oh Cupido! —
S kiránt a protekció.
Styx zord nevére fogadom:
A poétát én meghallom
S ha csak lehet:
meghallgatom.

VEGE.

E vigjátékot a Kisfaludy-Társaság megbizásából irta szerzője. Első izben előadták Keszthelyen, 1921-ik évi julius hó 2-ik estéjén, a herceg Festetics Tasziló úr védnöksége alatt rendezett helikoni emlékünnepen. — Készült a Korvin Testvéreknél 2000 példányban famentes papiron és 100 példányban bibliofilek részére diósgyőri meritett papiron, mely utóbbiakat kézzel számoztuk.

HERCZEG: A HOLICSI CUPIDO